

Bruselj, 27.3.2024
COM(2024) 144 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Načrt za evropsko diplomo

{SWD(2024) 74 final}

1. Uvod

Izobraževanje je bistveno za prihodnost EU. Je temelj za osebno izpolnitev, zaposljivost, dosežke ter aktivno in odgovorno državljanstvo. Z zagotavljanjem visokokakovostnega izobraževanja so univerze¹ v samem vrhu našega evropskega načina življenja. To vključuje spodbujanje akademskih vrednot in odličnosti, demokratičnih praks in temeljnih pravic ter enakosti, raznolikosti in vključevanja.

Konkurenčnost in blaginja Evrope sta odvisni od za prihodnost primernih spretnosti sedanjih in prihodnjih generacij, ki bodo pospešile in dovršile zeleni in digitalni prehod, izravnale demografske trende ter zagotovile odprto strateško avtonomijo Evrope na ključnih področjih. Izobraževanje je ključno tudi za gospodarski in socialni razvoj ter odpornost držav, ki se želijo pridružiti EU. **Pripravljeni moramo biti, da bomo vodili to spremembo in oblikovali prihodnost.**

Ključni izzivi našega časa postajajo vse bolj globalni, Evropa pa mora okrepiti svojo odprto strateško avtonomijo, zato **transnacionalno izobraževanje** ni več le dobrodošla možnost, temveč postaja nujna. Je pogoj za to, da se prihodnje generacije opremijo s kompetencami ter znanji in spretnostmi, ki jih bodo evropske družbe potrebovale, da bi bile uspešne v vse bolj povezanem svetu.

EU tekmuje z drugimi izobraževalnimi prostori po svetu. Njena zmožnost pritegnitve najboljših talentov je deloma odvisna od diplom, ki jih lahko ponudijo njene visokošolske ustanove. Zato si številne univerze v Evropi prizadevajo za **združevanje strokovnega znanja in združitev dopolnjujočih se prednosti**, ki jih ne zagotavlja ena sama ustanova, da bi se **diplomantom in udeležencem vseživljenjskega učenja zagotovile strateška znanja in spretnosti za njihovo prihodnost.**

Od vzpostavitve evropskega izobraževalnega prostora leta 2020 je bil dosežen izjemen napredek. Transnacionalno sodelovanje je gonilna sila reform, namenjenih spodbujanju in podpori **oblikovanju inovativnih modelov, kot je skoraj 60 zavezništev evropskih univerz²**, ki vključujejo približno 500 visokošolskih ustanov iz vseh delov Evrope, od glavnih mest do podeželskih območij. Delujejo kot **pionirji za celoten visokošolski sektor.**

Čezmejno sodelovanje med univerzami se lahko razvija na več različnih načinov. Najambicioznejše oblike zagotavljanja skupnega izobraževanja med državami so programi, ki se zaključijo s skupno diplomom. Vendar je zaradi znatnih pravnih in upravnih ovir te diplome še vedno težko pridobiti. To **zavira potrebno preobrazbo v visokošolskem sektorju Evrope. V evropski strategiji za univerze³**, sprejeti leta 2022, so določeni ambiciozni ukrepi za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora v visokošolskem izobraževanju, da bi razvili **evropsko diplomo**. V tem sporočilu se uresničuje ta namera z jasnim načrtom, da bi evropska diploma postala realnost.

¹ Izraz „univerza“ se uporablja za širši sektor, ki predstavlja celotno področje terciarnega izobraževanja, in tako vključuje vse vrste visokošolskih ustanov, vključno z raziskovalnimi univerzami, visokimi šolami, univerzami uporabnih znanosti, višjimi strokovnimi šolami in umetniškimi akademijami.

² [Pobuda Evropske univerze.](#)

³ [Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropski strategiji za univerze z dne 18. januarja 2022 \(COM\(2022\) 16 final\).](#)

Z **evropsko diplomo**, tj. novo vrsto kvalifikacij, določeno v nacionalni zakonodaji, bi se univerzam iz različnih držav olajšala nemoteno sodelovanje in razvoj inovativnih skupnih programov, ki bi se zaključili s skupno diplomo, in sicer **ob polnem spoštovanju njihove institucionalne avtonomije in pristojnosti držav članic ali regionalnih vlad**. Taka evropska diploma bi prispevala tudi k oblikovanju **skupne evropske identitete in večjega občutka evropske pripadnosti**.

Temeljila bi na skupno dogovorjenih evropskih merilih, ki odražajo ustreznost učnih izkušenj, zavezanost skupnim vrednotam in odličnost dogovorov o sodelovanju med univerzami. V skladu z evropsko strategijo za univerze bi dodatno pospešila skupno razumevanje potreb EU v smislu akademskih potreb ter zahtev po spretnostih. Postala bi lahko povod za pregled in odpravo obstoječih razlik, ki zdaj omejujejo zmožnost univerz v Evropi, da sodelujejo.

Evropska diploma bi zajemala **skupna prizadevanja, interdisciplinarne pristope in mednarodne vidike**, ki poudarjajo pripravljenost Evrope, da podpre in razvije bolj visoko usposobljeno, prilagodljivo in svetovno konkurenčno evropsko delovno silo. Skupni izobraževalni programi, ki se zaključijo z evropsko diplomo, bi lahko privabili študente z vsega sveta in pomagali pri iskanju talentov, potrebnih za naše gospodarstvo, kar je še posebej pomembno na kritičnih tehnoloških področjih, ki so ključna za našo konkurenčnost in tehnološko suverenost. Hkrati bi se z omogočanjem evropske diplome tudi spodbudila učna mobilnost v EU in obravnavale potrebe regij, ki se spoprijemajo s pastjo nerazvoja talentov⁴, ter prispevalo k zadovoljitvi povpraševanja na trgu dela po evropsko in svetovno usmerjenih diplomantih.

To sporočilo je skupaj z dvema predlogoma za priporočili Sveta, tj. predlogom o evropskem sistemu zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju ter predlogom o privlačnih in trajnostnih poklicnih poteh v visokošolskem izobraževanju, **velik korak k uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora**.

Oba predloga za priporočili Sveta presegata ambicije glede razvoja evropske diplome ter sta pomembna za vse vrste visokošolskih ustanov in izobraževanje, ki ga zagotavljajo, zato sta tesno povezana. Sistem zagotavljanja kakovosti in priznavanja je ključen za krepitev zaupanja v skupne izobraževalne programe. Visoko usposobljeni in motivirani akademski strokovnjaki so bistveni za zagotavljanje visokokakovostnega poučevanja in raziskav na naših univerzah. Skupni programi se pogosto ne štejejo za del osrednjih dejavnosti akademskega osebja in so posledično lahko dodatno breme, zato so potrebni dodatno priznavanje in spodbude.

2. Evropska diploma: ključni element za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora ter povečanje konkurenčnosti in privlačnosti Evrope

Evropska diploma bi bila strateški instrument za uresničitev **evropskega izobraževalnega prostora**, tj. skupnega in vključujočega prostora za kakovostno izobraževanje in čezmejno učno mobilnost za vse, pri čemer bi bili sistemi izobraževanja in usposabljanja tesno povezani. Z njo bi se povečali konkurenčnost in privlačnost visokošolskega sektorja EU, pri čemer bi se opirala na dolgoletne izkušnje s sodelovanjem v okviru programov EU.

⁴ [Inforegio – Harnessing talent in Europe's regions \(Inforegio – izkoriščanje potenciala talentov v evropskih regijah\) \(europa.eu\)](http://inforegio.europa.eu).

2.1. Večji zaposljivost in ustreznost spretnosti

Delodajalci, vključno z mednarodnimi podjetji in MSP, iščejo posameznike s kombinacijo prečnih spretnosti (kulturalna inteligenca, kritično razmišljanje, spretnosti za reševanje problemov, ustvarjalnost in prilagodljivost), **v zvezi s katerimi se v skladu z napovedmi OECD glede spretnosti za leto 2023 pričakuje povpraševanje, da bi se dosegli cilji zelenega prehoda EU.** K zadovoljitvi tega povpraševanja bi se prispevalo s povečanjem zmogljivosti visokošolskih ustanov, da več ljudi opremijo s temi znanji in spretnostmi.

Z evropsko diplomo bi se podprlo oblikovanje več skupnih programov, ki odražajo zahteve gospodarstva, temelječega na znanju. Z osnovnimi skupno dogovorjenimi evropskimi merili bi se povečala zaposljivost diplomantov, saj bi bili opremljeni z za prihodnost primernimi kompetencami in spretnostmi, ki jih delodajalci še posebej iščejo.

Kot je razvidno na podlagi dokazov iz študij in raziskav, zbranih v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije, diplomanti transnacionalnih skupnih programov poročajo, da imajo največji vpliv na njihovo poklicno pot in medkulturne izkušnje boljša znanja in spretnosti, povezane z zaposlovanjem (kot so jezik, kritično razmišljanje, spretnosti za posamezne sektorje ali področja, komunikacijske in analitične spretnosti ter spretnosti za reševanje problemov), ter izboljšane osebne in medkulturne sposobnosti, vključno z odprtostjo za nove izzive, strpnostjo, zaupanjem ter večjo ozaveščenostjo o lastnih prednostih in slabostih.

S tako kombinacijo prečnih in sektorskih spretnosti in kompetenc se **povečuje zaposljivost študentov na evropski ravni. Z evropsko diplomo bi diplomanti postali privlačnejši za prihodnje delodajalce. Evropska diploma bi bila sinonim za visokokakovostne programe, ki zagotavljajo visokousposobljene evropsko in svetovno usmerjene posameznike.**

Na kratko: z evropsko diplomo bi se podprlo oblikovanje skupnih programov, pomembnih za trg dela. Ključne kompetence, povezane z evropsko diplomo, bi diplomante uvrstile med iskane strokovnjake na evropskem in svetovnem trgu dela, kjer bi izstopali kot visokousposobljeni delavci s kombinacijo znanj in spretnosti za reševanje problemov, prilagodljivosti, večjezičnosti, ozaveščenosti o večkulturnosti in interdisciplinarnega strokovnega znanja, kar je v celoti usklajeno s spreminjajočim se povpraševanjem po delovni sili na svetovni ravni.

2.2. Skrajšanje upravnih postopkov za večjo preglednost in prepoznavnost sistemov visokošolskega izobraževanja

Številne univerze, ki želijo poglobiti transnacionalno sodelovanje, **se spoprijemajo z neskladnostmi v nacionalni zakonodaji.** To od univerz zahteva vire in jih odvrča od njihovega dejanskega dela. S poenostavitvijo dela za univerze se lahko dragoceni viri uporabijo za poučevanje in raziskave.

V raziskavi Eurobarometer iz leta 2018 je 92 % univerz navedlo, da bi bilo za spodbuditev transnacionalnega sodelovanja ključno odpraviti pravne in upravne ovire za mednarodna strateška institucionalna partnerstva⁵.

Kljub 25-letnemu sodelovanju v okviru medvladnega bolonjskega procesa ter razvoju več orodij za izboljšanje preglednosti nacionalnih sistemov visokošolskega izobraževanja, zagotavljanju kakovosti izobraževalnih ponudb in priznavanju diplom so še vedno prisotni pomembni izzivi.

⁵ [Raziskava Eurobarometer 2018.](#)

Napredek v evropskem visokošolskem prostoru ovirajo različne ravni izvajanja med državami in v njih. Da bi EU svojim univerzam omogočila nemoteno in učinkovito sodelovanje, mora ukrepati daljnosežneje in hitreje.

V nedavni raziskavi⁶ je 92 % anketiranih nacionalnih in regionalnih organov odgovorilo, da bi se lahko z evropsko diplomom izboljšalo izvajanje obstoječih bolonjskih orodij, 84 % jih je navedlo, da bi se z njo izboljšal ugled evropskega visokošolskega izobraževanja v svetu, 88 % pa jih je navedlo, da bi prispevala k lažjemu sodelovanju med nacionalnimi organi na področju izobraževalnih politik.

Iz projektov eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+⁷, izvedenih s 140 visokošolskimi ustanovami, je razvidno, da bi se lahko z evropsko diplomom poenostavili postopki in skrajšali upravni postopki pri oblikovanju programov s skupno diplomom z jasno in skupno potjo, pri čemer bi se zagotovilo učinkovito sodelovanje vseh vrst univerz v Evropi.

Na kratko: evropska diploma je način za poenostavitev in skrajšanje upravnih postopkov pri oblikovanju programov s skupno diplomom, ki zagotavlja učinkovito sodelovanje univerz v Evropi. S tem bo tudi podprl razvoj več skupnih programov, ki bodo koristili večjemu številu študentov.

2.3. Gonilo strateškega sodelovanja, svetovne konkurenčnosti in privlačnosti

Evropska diploma bo univerzam omogočila, da hitreje in enostavneje vzpostavijo **globlje sodelovanje s partnerji**, s čimer se bosta **povečali njihovi uspešnost in odličnost, da bodo privlačne in konkurenčne v svetu**.

Indeks sodelovanja na področju visokošolskega izobraževanja U-Multirank⁸ kaže, da so visokošolske ustanove, ki sodelujejo z drugimi ustanovami, podjetji, industrijo, vladami, regionalnimi organi in na čezmejnih ravni, uspešnejše od tistih, ki so manj osredotočene na sodelovanje. Vse več univerz daje prednost sodelovanju, pri čemer bi bilo sodelovanje v EU pričakovano najlažja možnost. Nekatere univerze zdaj poročajo, da je včasih lažje vzpostaviti programe s skupno diplomom s partnerji, ki niso iz EU.

Tehnološki napredek se še naprej pospešuje ter presega tradicionalne meje med področji in disciplinami. Delo na različnih področjih z **interdisciplinarnim pristopom** lahko prinese nova spoznanja, zagotovi nove rešitve za izzive kompleksnega sveta in vodi k razvoju novih spretnosti. Ena od ključnih značilnosti evropske diplome bi bilo boljše izkoriščanje prednosti interdisciplinarnega sodelovanja, ki temelji na najbolj inovativnem pristopu k učenju in raziskavam na področju sodobnega visokošolskega izobraževanja. Z evropsko diplomom, ki bi temeljila na tem pristopu, bi se okrepila inovacijska zmogljivost Evrope in dolgoročno njena svetovna konkurenčnost.

Na kratko: Z evropsko diplomom bi se spodbudilo oblikovanje številnih drugih programov s skupno diplomom, ki so za evropske državljane in državljane tretjih držav, vključno z državami

⁶ [Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. idr., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report \(Načrt za morebitni razvoj skupne evropske diplome: opredelitev priložnosti ter proučitev vpliva in izvedljivosti različnih pristopov – končno poročilo\), Urad za publikacije Evropske unije, 2023.](#)

⁷ [Znak skupna evropska diploma in pravni status zavezništev Evropskih univerz: 10 projektov Erasmus+ za njuno uvedbo.](#)

⁸ [U-Multirank](#). Uporabljeni kazalniki so strateška partnerstva, mednarodne skupne diplome, pripravništva, mednarodne skupne objave, skupne objave z industrijskimi partnerji, skupne objave na regionalni ravni in skupni patenti z industrijo.

kandidatkami za članstvo v EU, svetovno konkurenčni in privlačni ter ki Evropi zagotavljajo talente in spretnosti, ki jih potrebuje za uspešnost, inovacije in rast.

3. Evropska diploma: ključni parametri in dodana vrednost

3.1. Kaj bi bila evropska diploma?

Evropska diploma bi:

- **se podeljevala kot skupna diploma na nacionalni, regionalni ali institucionalni ravni, tako kot katera koli druga diploma**, in sicer ob polnem spoštovanju načel subsidiarnosti, institucionalne avtonomije in akademske svobode;
- **se podeljevala prostovoljno na univerzah, ki sodelujejo v EU**, in bi potrjevala učne izide, dosežene v okviru **transnacionalnih programov**;
- temeljila na **sklopu skupnih meril⁹, ki so dogovorjena na evropski ravni** in se uporabljajo za program s skupno diplomom. Ta evropska merila bi odražala skupno razumevanje in posebne potrebe, da bi se evropska delovna sila opremila z ustreznimi kompetencami in spretnostmi, s čimer bi se povečala njena inovacijska zmogljivost, zlasti v odziv na dvojni prehod. Dostopnost in privlačnost za študente iz vseh okolij, vključno s študenti z manj priložnostmi, bi se spodbujali z merili vključevalnosti;
- **bila omogočena z** ustrežno nacionalno zakonodajo na področju visokošolskega izobraževanja, **podprto z nacionalnimi ogroddji kvalifikacij¹⁰**, ki ustanovam omogoča, da akreditirajo in podeljujejo take diplome skupaj z drugimi nacionalnimi diplomami, na **dodiplomski, magistrski in doktorski študijski stopnji**;
- **se po možnosti podeljevala v digitalni obliki¹¹**;
- **se morala avtomatično priznavati po vsej EU¹²**.

3.2. Ena evropska diploma, številne koristi

Z raziskavami, 40 krogi posvetovanj z deležniki, pozivom k predložitvi dokazov in predhodnimi ugotovitvami tekočih projektov eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+ so bile opredeljene številne koristi in priložnosti, povezane z oblikovanjem evropske diplome.

V ugotovitvah je poudarjeno precejšnje navdušenje univerz nad potjo k večji poenostavitvi in boljšemu strateškemu partnerstvu. Študenti pozivajo k širši dostopnosti skupnih programov.

⁹ Leta 2022 je bil skupaj z državami članicami in deležniki na področju visokošolskega izobraževanja pripravljen sklop meril. Med aprilom 2023 in marcem 2024 je bil preizkušen s šestimi pilotnimi projekti eksperimentiranja v okviru Erasmus+. V okviru pilotnih projektov so bile predlagane spremembe meril, ki so zdaj del seznama iz Priloge 2 k predlogu priporočila Sveta o zagotavljanju kakovosti in priznavanju.

¹⁰ [Nacionalno ogrodje kvalifikacij](#) pomeni orodje za razvrščanje kvalifikacij glede na sklop meril za dosežene posamezne ravni učenja, katerega cilj je povezati in uskladiti nacionalne podsisteme kvalifikacij ter izboljšati preglednost, dostopnost, napredek in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo.

¹¹ Digitalna oblika bi morala biti varna in združljiva z evropskim učnim modelom kot večjezičnim podatkovnim modelom na področju učenja.

¹² [Priporočilo Sveta z dne 26. novembra 2018 o spodbujanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja visokošolskih diplom in spričeval višjega sekundarnega izobraževanja ter izidov iz učnih obdobj v tujini \(UL C 444, 10.12.2018, str. 1\).](#)

Delodajalci izražajo veliko zanimanje za prepoznaven in lahko razumljiv instrument, ki prihodnje delavce učinkovito opremlja s kompetencami, ki so na delovnem mestu visoko cenjene.

Evropska diploma bi imela naslednje koristi:

Za študente:

študenti bi bili v središču evropske diplome, kar bi jim omogočilo, da bi bili del različnih akademskih skupnosti, to pa bi prispevalo k bolj raznolikemu in medsebojno povezanemu evropskemu izobraževalnemu prostoru. V nedavni raziskavi¹³ je devet od desetih študentov kot glavne možne koristi evropske diplome opredelilo naslednje koristi:

- ustvarjanje več priložnosti za študij v več evropskih državah z avtomatičnim priznavanjem kreditnih točk,
- olajšano zagotavljanje inovativnih skupnih programov s skupno diplomom in celostnih akademskih izkušenj v vseh kampusih ter
- pridobivanje spretnosti in kompetenc, ki omogočajo večjo zaposljivost po vsem svetu.

Za delodajalce in trg dela:

delodajalci in podjetja zelo cenijo koncept evropske diplome, ki bi pomenila poseben sklop dragocenih prečnih spretnosti. Z njihovega vidika bi se z evropsko diplomom zagotovili:

- lažje zaposlovanje z večjo preglednostjo in jasnostjo, saj je evropska diploma lahko berljiva in razumljiva v primerjavi z več diplomami za isti študijski program,
- večja privlačnost Evrope kot destinacije za nadarjene študente, ki pridobijo ustrezne spretnosti za evropski trg dela, ter
- večje možnosti za sodelovanje z univerzami, npr. s sodelovanjem pri oblikovanju učnih načrtov.

Za akademsko osebje:

evropska diploma bi oblikovala akademsko pot študentov ter tudi okolje za akademsko in univerzitetno osebje, pri čemer bi akademskemu osebju omogočila, da se spoprime s kompleksnostjo globaliziranega akademskega okolja. Iz analize evropskega registra terciarnega izobraževanja, ki zajema 1 500 univerz, je razvidno, da je internacionalizacija akademskega osebja med vrstami ustanov in državami neenakomerna.

Evropska diploma bi za akademsko osebje pomenila:

- več priložnosti za mobilnost, preizkušanje novih pedagoških pristopov in privlačne izkušnje s poučevanjem,
- manj birokratskih ovir, kar bi akademskemu osebju omogočilo, da se osredotoči na vsebino in kakovost sodelovanja, ne pa na njegovo upravljanje, ter
- prenos znanja in izboljšava spretnosti, spodbujanje kulture nenehnega učenja in strokovni razvoji s transnacionalnim sodelovanjem.

Za univerze:

univerze pozivajo k enostavnejšim načinom sodelovanja. Z zagotavljanjem prožnosti in ohranjanjem standardov kakovosti ter omogočanjem skupnega in poenostavljenega okvira za vzpostavitev novega sodelovanja bi evropska diploma univerzam omogočila, da:

- združujejo vire in ponudijo priložnosti, ki jih same ne bi mogle zagotoviti,

¹³ [Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. idr., *The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report* \(Načrt za morebitni razvoj skupne evropske diplome: opredelitev priložnosti ter proučitev vpliva in izvedljivosti različnih pristopov – končno poročilo\), Urad za publikacije Evropske unije, 2023.](#)

- odpravijo nepotrebne ovire za vzpostavitev študijskega programa z več univerzami,
- vključijo učna obdobja v tujini v učne načrte ter
- zagotovijo avtomatično priznavanje teh kvalifikacij po vsej EU.

Za Evropsko unijo in njene države članice:

visokošolske ustanove imajo ključno vlogo pri vzpostavljanju povezav v Evropi in s svetom ter pri spodbujanju evropskih vrednot in načina življenja po vsem svetu. Omogočanje oblikovanja več programov s skupno diplomom bi pomagalo privabiti in zadržati več talentov v Evropi in evropskih regijah, ki se spoprijemajo s pastjo nerazvoja talentov, hkrati pa bi podprlo sodelovanje z univerzami in sistemi po vsem svetu. Z evropsko diplomom bi se:

- okreplil občutek evropske identitete in pripadnosti,
- okreplila svetovna konkurenčnost in ugled evropskih sistemov visokošolskega izobraževanja v svetu, kar bi omogočilo oblikovanje konkurenčnejših skupnih izobraževalnih ponudb in privabljanje še več talentov iz držav nečlanic,
- spodbujala uravnotežena mobilnost študentov in talentov v EU in zunaj nje ter
- spodbujal evropski duh sodelovanja v evropskem izobraževalnem prostoru.

4. Odpravljanje ovir za evropsko diplomom – ovire, ki jih je treba odpraviti

4.1. Številni empirični dokazi

Na poti do nemotenega in bolj poglobljenega transnacionalnega sodelovanja v evropskem izobraževalnem prostoru je še vedno preveč ovir, ki so obravnavane v naslednjem oddelku. Dokazi za to izhajajo iz več kot treh let posvetovanj z deležniki na področju visokošolskega izobraževanja, zlasti z univerzami, ki so vključene v poglobljeno transnacionalno sodelovanje, kot so zaveznikstva evropskih univerz ali skupni magistrski študijski programi Erasmus Mundus. Deležniki pozivajo k iskanju rešitev za premagovanje težav, s katerimi se spoprijemajo.

Številne od teh ovir so bile opredeljene že v priporočilu Sveta iz leta 2022 o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja¹⁴. Za napredek pri izvajanju priporočila so potrebna obnovljena prizadevanja. Poleg tega se še naprej ugotavljajo dodatne ovire.

Navedeno kaže, da je treba EU opremiti z evropsko diplomom kot namenskim in omogočivnim okvirom za premagovanje ovir.

Program Erasmus+¹⁵ podpira projekte eksperimentiranja s politiko, v katerih je udeleženih več kot 140 univerz ter 60 nacionalnih in regionalnih organov, pristojnih za akreditacijo, zagotavljanje kakovosti in regulacijo visokošolskega izobraževanja, iz vseh držav članic, vključno s podjetji in predstavniki študentov. Skupaj so pripravili več kot 1 000 skupnih programov ter to bogato znanje in izkušnje uporabili, da bi raziskali koncept evropske diplome kot znaka in kot diplome.

V okviru navedenih projektov je bil z intervjuji, raziskavami med več tisoč študenti in strokovnimi delavci, fokusnimi skupinami, delavnicami in posvetovanji opravljen razmislek od spodaj navzgor o dodani vrednosti, ki bi jo lahko zagotovila evropska diploma. Preučena so bila tudi merila, ki bi

¹⁴ [Priporočilo Sveta z dne 5. aprila 2022 o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja \(UL C 160, 13.4.2022, str. 1\).](#)

¹⁵ [Uredba \(EU\) 2021/817 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Erasmus+, programa Unije za izobraževanje in usposabljanje, mladino ter šport, ter o razveljavitvi Uredbe \(EU\) št. 1288/2013 \(UL L 189, 28.5.2021, str. 1\).](#)

najbolje odražala njeno naravo, in opredeljene glavne ovire, ki preprečujejo, da bi se v celoti izkoristil potencial skupnih programov. Te ovire je mogoče obravnavati po sklopih, kot je navedeno v nadaljevanju.

4.2. Različna in zapletena zakonodaja ter predpisi, poudarjeni v projektih eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+

Nacionalni sistemi izobraževanja in usposabljanja ter ustrezna nacionalna zakonodaja in predpisi se večinoma razvijajo neodvisno, ne da bi se upoštevale možnosti transnacionalnega sodelovanja. To povzroča **razlike, ki univerzam v celoti preprečujejo** izvajanje transnacionalnih skupnih programov in skupnih diplom ali ga zelo zapletajo.

Med temi ovirami so:

- **posebna nacionalna pravila o obliki zaključnih izpitov, ocenjevalnih lestvicah in delovnih obremenitvah**, ki se uporabljajo za skupne programe in univerzam preprečujejo, da bi ponujale resnično transnacionalne in povezane programe s skupno diplomom, študentom pa nalagajo umetne dodatne zahteve;
- **omejitve v zvezi z večjezičnostjo v programih s skupno diplomom**. Z današnjo vse večjo učno mobilnostjo bi se modeli transnacionalnega sodelovanja za skupne programe olajšali tako, da bi se upoštevale in obravnavale potrebe po odpravi ovir za uporabo več jezikov v interesu študentov, ustanov in trga dela;
- **predpisovalna pravila o fizični prisotnosti** z določenim najkrajšim ali najdaljšim trajanjem. Ta pravila odražajo svet pred evropskim povezovanjem in digitalno preobrazbo ter negativno vplivajo na mobilnost študentov, saj omejujejo možne koristi digitalnih tehnologij za omogočanje priložnosti transnacionalnega izobraževanja;
- **nepriznavanje kombiniranega/spletnega učenja**, kar preprečuje, da bi se v celoti izkoristil potencial digitalnih orodij na področju izobraževanja, tudi ob upoštevanju izkušenj, pridobljenih med pandemijo COVID-19. Univerze, njihovo osebje in študenti morajo imeti možnost, da v celoti izkoristijo prednosti digitalne preobrazbe;
- **omejitve za udeležbo pedagoškega osebja** partnerske univerze, ki se uporabljajo za transnacionalne skupne programe, umetno ovirajo dostop univerze do izkušenega osebja in omejujejo njeno uspešnost.

Te ovire pomenijo izziv za **vsa transnacionalna partnerstva**. Številne so v nasprotju z zamislijo o evropskem izobraževalnem prostoru, v katerem se lahko učeči se prosto gibljejo in imajo nemoten dostop do visokokakovostnega vključujočega visokošolskega izobraževanja.

Omejitveni predpisi se uporabljajo tudi za **podeljevanje stopenj izobrazbe in izdajanje diplom** študentom, zaradi česar je podeljevanje zelo zapleteno. Ti predpisi vključujejo omejitve glede jezika, odobrenih podpisov, oblik podpisov (digitalnih ali fizičnih) in odobrenih logotipov ter posebne zahteve glede papirja (npr. mere, debelina, označena mesta tiskanja). **Postopek podelitve skupne diplome študentu lahko po možnosti traja več let.**

Iz predhodnih rezultatov projektov eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+ je jasno razvidno, da bi lahko bila evropska diploma način za premostitev teh ovir.

4.3. Neenakomerno in počasno izvajanje orodij bolonjskega procesa

Medvladni bolonjski proces, ki se je začel leta 1999 zunaj okvira EU, si prizadeva za večjo usklajenost sistemov visokošolskega izobraževanja v 49 državah, vključno s 27 državami EU. Z

njim je bil vzpostavljen evropski visokošolski prostor, da bi se olajšala mobilnost študentov in osebja, da bi visokošolsko izobraževanje postalo bolj vključujoče in dostopnejše, na svetovni ravni pa privlačnejše in konkurenčnejše. Bolonjski proces je ključen za vzpostavitev potrebnega zaupanja za uspešno učno mobilnost, čezmejno akademsko sodelovanje ter vzajemno priznavanje učnih obdobij in kvalifikacij, pridobljenih v tujini.

Bolonjski proces poudarja pomen skupnih diplom, a je napredek kljub temu počasen, deloma zaradi njegovega velikega geografskega obsega in raznolikosti sistemov, tradicij ter političnih in gospodarskih razmer, ki jih zajema. Iz tega razloga vse države članice niso izvedle potrebnih reform, kar je privedlo do neučinkovitega sodelovanja med 49 državami.

Kljub vzpostavitvi evropskega pristopa za zagotavljanje kakovosti skupnih programov, tj. vseevropskega instrumenta, ki omogoča enkratno ocenjevanje skupnih programov, je ta instrument v zadnjih devetih letih uporabljalo le nekaj programov.

Nekateri bolonjski instrumenti, zlasti v zvezi z zagotavljanjem kakovosti in priznavanjem, še niso prinesli zelenih rezultatov. V EU lahko vzpostavljeni mehanizmi za odločanje in izvajanje transnacionalnega sodelovanja dodatno olajšajo uresničevanje evropskega izobraževalnega prostora, in sicer z učinkovitimi rešitvami, ki omogočajo, da lahko univerze zaradi zaupanja vrednih in visoko cenjenih diplom učinkovito sodelujejo.

4.4. Sisteme zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju bi bilo treba še izboljšati

Vsak program, skupni ali ne, mora biti akreditiran po zanesljivem postopku zagotavljanja kakovosti, da se lahko podeli diploma. To je pomembno za zagotovitev potrebnega zaupanja v kakovost zagotavljanja storitev.

Številne visokošolske ustanove v Evropi navajajo, da so postopki zagotavljanja kakovosti za transnacionalne programe predolgi in predragi. Več kot je v skupni program vključenih univerz iz različnih držav, bolj zapleten je proces. Za pridobitev akreditacije sta včasih potrebni do dve leti. Dolgotrajni postopki univerzam ne omogočajo, da bi se prilagodile spreminjajočim se razmeram in se hitro odzvale na nove politične, gospodarske ali družbene potrebe.

Priznavanje kvalifikacij in učnih obdobij v tujini še ni avtomatično v vseh državah, zlasti kadar se odločitev sprejme na ravni visokošolskih ustanov. To pomeni znatno breme za univerzitetne diplomante in omejuje njihovo zmožnost prostega gibanja v učne in poklicne namene.

Čeprav je zagotavljanje kakovosti bistveno, da se zagotovi zaupanje v izobraževalni sistem, so številne razlike zastarele in neprimerne, s čimer se ustvarjajo nepotrebni upravni postopki.

4.5. Dejavniki, ki osebje odvrtačajo od vključitve v transnacionalno sodelovanje in skupne diplome

Za razvoj kakovostnega programa s skupno diplomom so potrebni čas in **prizadevanja akademskega osebja**. Za izvajanje pionirskih novih transnacionalnih projektov je potrebno posebno osebje s specifičnimi spretnostmi, glede na specifična vprašanja in ovire pa je to delo, ki zahteva polni delovni čas. Vendar izkušnje s transnacionalnimi programi kažejo, da obstaja tveganje: delo ljudi, vključenih v transnacionalno sodelovanje, ni vedno tako cenjeno, kot bi moralo biti. Poleg tega se mora osebje nenehno strokovno izpopolnjevati, da se ohrani visoka kakovost transdisciplinarnih pedagoških programov.

V posebni raziskavi¹⁶ se je 66 % anketirancev iz visokošolskega sektorja strinjalo, da je transnacionalno sodelovanje del njihove institucionalne strategije za visokošolsko izobraževanje, **le 39 % pa se jih je strinjalo, da poklicne poti za akademsko osebje učinkovito omogočajo, podpirajo in spodbujajo dejavnosti transnacionalnega sodelovanja.** To je v skladu z izzivi, opredeljenimi v prejšnjih raziskavah, vključno z „obsegom dodatnega dela poleg običajnega“ (80 % anketirancev) ter „pridobivanjem in ohranjanjem zavezanosti akademskega osebja“ (72 %).

5. Kako odpraviti te ovire – posebni ukrepi za razvoj evropske diplome

Z evropsko diplomom bi se zagotovil prožen način za odpravljanje teh ovir, saj bi se nacionalnim sistemom visokošolskega izobraževanja v EU zagotovila sredstva za razvoj, ocenjevanje in podeljevanje skupnih diplom na podlagi skupno dogovorjenih evropskih meril, ki presegajo nacionalne ali regionalne meje. Zagotovila bi se celovita rešitev za izboljšanje nemotenega in poglobljenega transnacionalnega sodelovanja v evropskem izobraževalnem prostoru ter prispevalo k odpravljanju pomanjkanja strateških znanj in spretnosti v EU.

Oba predloga priporočil Sveta, ki sta priložena temu sporočilu, bosta zagotovila tudi, da se bo evropska diploma lahko opirala na sisteme zagotavljanja kakovosti in priznavanja, ki ustrezajo svojemu namenu, s privlačnimi poklicnimi možnostmi za akademsko osebje, vključeno v ta sistem. Uspešnost posameznega ukrepa bo odvisna od pripravljenosti in sodelovanja držav članic ter, kadar je ustrezno, regionalnih vlad.

5.1. Evropa – nabor talentov za inovacije in konkurenčnost

5.1.1. Opredelitev skupnih evropskih meril za evropsko diplomom

Visokošolske ustanove bi lahko evropsko diplomom podeljevale na podlagi **ocene obstoječih pristojnih nacionalnih struktur** o tem, ali skupni program izpolnjuje jasno **opredeljena in skupno dogovorjena evropska merila.** Vsebina teh meril bi bila temelj evropske diplome in bi določala njeno raven ambicioznosti, pri čemer bi opredeljevala, kaj predstavlja in zakaj se razlikuje od diplom, podeljenih v drugih delih sveta.

Predlagana evropska merila so določena v Prilogi II k predlogu **priporočila Sveta o evropskem sistemu zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju.**

Predlagana merila za evropsko diplomom so:

- odličnost organizacije in upravljanja transnacionalnih programov: skupni programi temeljijo na bolonjskih orodjih in standardih ter orodjih in standardih EU, pri čemer so skupaj zasnovani in se izvajajo na podlagi skupnih ureditev zagotavljanja kakovosti,
- ustreznost učnih izkušenj: skupni programi so osredotočeni na študente in vključujejo priložnosti, pomembne za trg dela, komponente interdisciplinarnosti, mobilnost študentov ter pridobivanje horizontalnih in digitalnih spretnosti,
- spoštovanje evropskih vrednot: skupni programi spodbujajo demokracijo, večjezičnost, vključevalnost in okoljsko trajnostnost.

Njihov namen je spodbujati razvoj več skupnih programov v skladu z vizijo iz evropske strategije za univerze, zlasti kar zadeva omogočanje razvoja učečih se kot ustvarjalnih in kritičnih mislecev,

¹⁶ Glej rezultate v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije SWD(2024) 74.

reševalcev problemov ter aktivnih in odgovornih državljanov, ki sodelujejo kot akterji sprememb v svoji skupnosti, da bi pozitivno vplivali na družbo okrog sebe.

Evropska merila z določitvijo **zahtevnih standardov** podpirajo odličnost transnacionalnega sodelovanja med ustanovami, zagotavljanje transnacionalnih učnih izkušenj, poučevanje in učenje, osredotočeno na študente (vključno z nekaterimi ukrepi interdisciplinarnosti, mobilnosti in pristopov, osredotočenih na študente), pomen za trg dela in družbene potrebe (sodelovanje s podjetji, javnim sektorjem in civilno družbo, zagotavljanje prečnih, zelenih in digitalnih spretnosti) ter spoštovanje skupnih vrednot (večjezičnost, vključevalnost, demokratične vrednote). Ker ni enotne rešitve za vse, so evropska merila dovolj prožna, da je evropska diploma **dostopna vsem vrstam univerz, vsem področjem in disciplinam ter na vseh ravneh**, pri čemer upošteva raznolikost akademskih tradicij in sistemov.

Predlagana evropska merila **temeljijo na uporabi obstoječih orodij**, razvitih v EU, in bolonjskem procesu ter zagotavljajo, da evropska diploma izpolnjuje najvišje standarde sodelovanja na področju visokošolskega izobraževanja. Zagotavljajo okvir za sodelovanje univerz pri obravnavi pomanjkanja strateških spretnosti na evropskem trgu dela. Spoštujejo **subsidiarnost, institucionalno avtonomijo in akademsko svobodo**.

Evropa ima raznoliko področje visokošolskega izobraževanja z različnimi zgodovinskimi ozadji in tradicijami, zato so za doseganje skupnega razumevanja bistva evropske diplome potrebni skupen razmislek in skupna prizadevanja.

Ta razmislek se je začel takoj po sprejetju sklepov Sveta o evropski strategiji za krepitev vloge visokošolskih ustanov za prihodnost Evrope aprila 2022¹⁷. Predhodni osnutek meril so skupaj pripravili nacionalni in regionalni organi, visokošolske ustanove, agencije za akreditacijo in zagotavljanje kakovosti, študentske organizacije ter predstavniki javnega in zasebnega sektorja.

Merila so se po opredelitvi **preizkusila** v okviru šestih projektov eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+. V preskušanju je sodelovalo več kot **140 visokošolskih ustanov v vseh državah članicah**, 60 nacionalnih in regionalnih organov, ki so **vključevali 17 ministrstev in 20 nacionalnih agencij za zagotavljanje kakovosti, študentske organizacije ter gospodarske in socialne partnerje**. V okviru **pilotnih projektov je bila nato predlagana revizija meril. Rezultat te revizije so predlagana evropska merila**, določena v Prilogi II k predlogu priporočila Sveta o evropskem sistemu zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju.

Sledila **naj bi obravnava tega predloga v Svetu EU**.

Preizkušena merila bodo podlaga za temeljite razprave in dialog z državami članicami, visokošolskim sektorjem ter gospodarskimi in socialnimi partnerji, da bi nadaljevali z naslednjimi ukrepi, tj. oblikovanjem evropske diplome in zagotovitvijo nadaljnjih smernic za njihovo izvajanje.

Ukrepi:

Komisija poziva Svet EU, **naj nadaljuje delo v zvezi s predlogom priporočila Sveta o evropskem sistemu zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju**, vključno s Prilogo II, v kateri so določena **evropska merila za evropsko diplomu**.

¹⁷ [Sklepi Sveta o evropski strategiji za krepitev vloge visokošolskih institucij za prihodnost Evrope \(UL C 167, 21.4.2022, str. 9\)](#).

Komisija bo podprla dialog z državami članicami, visokošolskim sektorjem ter gospodarskimi in socialnimi partnerji, da bi napredovali pri naslednjih korakih v zvezi z oblikovanjem evropske diplome, ter spremljali proces sodelovanja z državami članicami in deležniki pri njenem izvajanju.

5.1.2. Države članice izberejo, kje bodo vstopile na pot razvoja evropske diplome

Glede na izhodišča, stališča in tradicije posameznih držav članic, ki se bodo neizogibno razlikovali, se evropska diploma ne more razviti čez noč. Doseči je ni mogoče niti z enotnim pristopom za vse.

V tem sporočilu sta določena postopni pristop in končna raven ambicij za države članice, ki se odločijo vstopiti na pot razvoja evropske diplome. Pri tem pristopu se upošteva raznolikost med državami članicami in njihovimi visokošolskimi ustanovami, kar jim omogoča, da evropsko diplomo razvijajo z lastno hitrostjo. Države članice bi lahko postopoma napredovale do skupno opredeljenega cilja z dvema vstopnima točkama: z **evropsko diplomo in pripravljanim evropskim znakom, ki kaže, da so evropska merila izpolnjena.**

Vsak konzorcij visokošolskih ustanov bi lahko po želji poiskal pravo izhodišče in postopno prešel na vse bolj povezano pot.

Na poti razvoja evropske diplome bi se lahko uporabili dve različni vstopni točki:

Vstopna točka: pripravljani evropski znak

Programi s skupno diplomo, ki izpolnjujejo evropska merila, lahko prejmejo evropski znak od pristojnih organov, odgovornih za akreditacijo in/ali zagotavljanje kakovosti visokošolskih programov (samoakreditacijske univerze, agencije za akreditacijo, agencije za zagotavljanje kakovosti). **Znak bo zagotovil močno orodje za znamčenje**, vendar ne bo odpravil ovir, s katerimi se srečujejo univerze pri vzpostavljanju in izvajanju programov s skupno diplomo. Ta pot bi bila univerzam na voljo po sprejetju predlaganih evropskih meril in pripravi smernic za njihovo izvajanje.

Vstopna točka: evropska diploma

Diplomo bi skupaj podeljevalo več univerz iz različnih držav (npr. zavezništvo evropskih univerz). Evropska diploma bi bila vključena v **nacionalno zakonodajo kot nova vrsta kvalifikacije**. To bi z odpravo razlik med nacionalnimi pravili omogočilo znatno poenostavitev za univerze in študente, univerzam EU pa zagotovilo skupen in jasen okvir za oblikovanje programov s skupno diplomo. Tako kot pri vsaki diplomi bi evropsko diplomo v skladu z nacionalno zakonodajo in nacionalnimi ogradji kvalifikacij akreditirali pristojni organi na institucionalni, regionalni ali nacionalni ravni.

Evropsko diplomo bi lahko podeljeval tudi pravni subjekt, ki bi ga ustanovilo več univerz iz različnih držav (npr. evropsko zavezništvo univerz s pravnim statusom). Nekatera zavezništva univerz so že ustanovila take pravne subjekte in raziskujejo uporabo veljavnih evropskih pravnih orodij, na primer evropska združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS). Ta način bi bil za univerze morda najenostavnejši in najučinkovitejši, kar zadeva povezane stroške in potrebne vire.

5.1.3. Sistemi zagotavljanja kakovosti, ki ustrezajo svojemu namenu

Sistemi zagotavljanja kakovosti so potrebni pogoji za odgovornost in izboljšanje uspešnosti univerz. So temelji za zaupanje v kakovost visokošolskega izobraževanja, ki se zagotavlja študentom. Evropska diploma bi bila bolj kot katera koli druga vrsta diplome odvisna od medsebojnega zaupanja in verodostojnih sistemov zagotavljanja kakovosti. Zato je vzpostavitev sistemov zagotavljanja kakovosti, ki ustrezajo svojemu namenu, predpogoj za podeljevanje evropske diplome, hkrati pa koristi vsem programom, vključno s programi, ki zagotavljajo mikrodokazila, in nadalje omogoča avtomatično priznavanje kvalifikacij. Za to bi morale države članice:

- vzpostaviti trdnjše, učinkovitejše in enostavnejše **postopke zagotavljanja kakovosti** za vse vrste programov,
- **vzpostaviti nov evropski okvir** za zunanji večinstitucionalni pristop k zagotavljanju kakovosti, ki trajnostnim zavezništvom visokošolskih ustanov omogoča samoakreditacijo njihovih programov s skupno diplomom in skupnih mikrodokazil, in sicer na podlagi rezultatov projektov Erasmus+ QA FIT¹⁸ in IMINQA¹⁹, ter
- uporabiti ustrezne postopke zagotavljanja kakovosti za spremljanje visokošolskih ustanov pri **avtomatičnem priznavanju kvalifikacij in učnih obdobj v tujini**.

Ukrepi: Komisija skupaj s tem sporočilom predlaga **priporočilo Sveta o evropskem sistemu zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju**. Komisija poziva Svet EU, naj nadaljuje delo v zvezi s predlogom in načrti za podporo njegovemu prihodnjemu izvajanju, in sicer s ciljno usmerjenimi ukrepi, ki so podrobneje opisani v točki 5.2.4.

5.1.4. Privlačnejše akademske poklicne poti v visokošolskem izobraževanju

V svetovnem gospodarstvu, temelječem na znanju, bo prihodnost Evrope odvisna od uspešnosti njenih izobraževalnih sistemov in konkurenčnosti v svetovni tekmi za talente. Uresničevanje te ambiciozne vizije evropske diplome bo odvisno od odličnega akademskega osebja, ki bo poučevalo diplomante in jih opremilo z ustreznimi spretnostmi. Odličnih transnacionalnih programov ne bomo mogli oblikovati brez spodbud za odlične ljudi, da bi sodelovali pri teh prizadevanjih. Ključni dejavnik, ki omogoča evropsko diplomom, je zato povečanje privlačnosti akademskih poklicnih poti v visokošolskem izobraževanju. Za to bi morale države članice:

- bolje spodbujati, priznavati in ceniti delo akademskega osebja, ki vzpostavlja poglobljeno transnacionalno sodelovanje, kot je razvoj programov s skupno diplomom,
- bolje spodbujati, priznavati in vrednotiti različne akademske vloge in naloge, vključno z inovativnim in učinkovitim poučevanjem, ter
- spodbujati konkurenčne, varne, pravične in nediskriminatorne delovne pogoje, da se privabi in zadrži osebje.

Ukrepi: Komisija skupaj s tem sporočilom predlaga **priporočilo Sveta o privlačnih in trajnostnih poklicnih poteh v visokošolskem izobraževanju**, ki dopolnjuje priporočilo Sveta o evropskem okviru za pritegnitev in ohranjanje talentov na področju raziskav, inovacij in

¹⁸ [Quality Assurance Fit for the Future \(QA-FIT\) \(Zagotavljanje kakovosti, primerno za prihodnost\)](#).

¹⁹ [Implementation and Innovation in Quality Assurance through peer learning \(IMINQA\) \(Izvajanje in inovacije na področju zagotavljanja kakovosti z vzajemnim učenjem\)](#).

podjetništva v Evropi²⁰. **Komisija poziva Svet EU, naj nadaljuje delo v zvezi s predlogom in načrti za podporo njegovemu prihodnjemu izvajanju s ciljno usmerjenimi ukrepi, ki so podrobneje opisani v točki 5.2.5.**

5.2. Komisija bo spodbujevalec in podpornik

Cilj tega sporočila, ki temelji na obsežnih empiričnih dokazih, je zagotoviti vizijo o možnih nadaljnjih korakih za uresničitev evropske diplome. Njegov cilj je tudi prispevati k **odprtemu dialogu z državami članicami**, deležniki na področju visokošolskega izobraževanja ter gospodarskimi in socialnimi partnerji o naslednjih korakih. Komisija bo države članice spodbujala in podpirala z ukrepi, navedenimi v nadaljevanju.

5.2.1. Spodbujanje dialoga o rezultatih in priporočilih iz projektov eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+ v zvezi z znakom evropske diplome in pravnim statusom zavezništev visokošolskih ustanov

Komisija bo jeseni 2024 objavila **poročilo** o končnih rezultatih projektov eksperimentiranja s politiko v okviru Erasmus+.

Na podlagi tega namerava leta 2025 vzpostaviti **laboratorij za politiko evropske diplome**. Začela bi se vrsta namenskih poglobljenih razprav in osredotočenih srečanj, ki bi vključevali strokovnjake iz držav članic, visokošolske ustanove, agencije za zagotavljanje kakovosti/akreditacijo ter predstavnike študentov in gospodarske in socialne partnerje, da bi se pospešilo ukrepanje in morebitne potrebne nacionalne reforme ter da bi se pripravili smernice za izvajanje in akcijski načrti. Pri tem bi bil cilj spodbujati vzajemno učenje in zagotoviti smernice za razvoj evropske diplome.

Ukrep: Komisija namerava spodbujati sodelovanje prek **laboratorija za politiko evropske diplome**, ki ga podpira Erasmus+ in bo vzpostavljen leta 2025, da bi države članice in širšo visokošolsko skupnost vključila v razvoj in izvajanje smernic za evropsko diplomu.

5.2.2. Evropske finančne spodbude

Program **Erasmus+** bo še naprej podpiral zavezništva evropskih univerz, skupni magistrski študij Erasmus Mundus, skupne doktorske študijske programe ukrepa Marie Skłodowske-Curie ter programe Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT), ki kažejo pot izvajanju evropskih diplom. Poleg tega bo Erasmus+ podpiral oblikovanje in uvedbo evropskih diplom z **namensko podporo**, in sicer na podlagi uspešnega primera ukrepov za zasnovo Erasmus Mundus.

Komisija namerava leta 2025 v okviru ukrepa Erasmus+ za v prihodnost usmerjene projekte sodelovanja začeti izvajati **projekte za pot do evropske diplome**. S tem se bodo zagotovile **finančne spodbude** za države članice, vključno z njihovimi agencijami za akreditacijo in zagotavljanje kakovosti, univerzami, študenti ter gospodarskimi in socialnimi partnerji, da bi se vključile v razvoj evropske diplome.

Poleg tega lahko **instrument za tehnično podporo**²¹ zagotovi tehnično strokovno znanje za zasnovo in izvajanje potrebnih reform, in sicer s smernicami in podporo za izboljšanje pravnih in upravnih okvirov, spodbujanje sodelovanja med univerzami, raziskovalnimi ustanovami in

²⁰ [Priporočilo Sveta z dne 18. decembra 2023 o evropskem okviru za pritegnitev in ohranjanje talentov na področju raziskav, inovacij in podjetništva v Evropi \(UL C, C/2023/1640, 29.12.2023\).](#)

²¹ [Instrument za tehnično podporo.](#)

podjetji ter izboljšanje mehanizmov zagotavljanja kakovosti in privlačnosti poklicnih poti v visokošolskem izobraževanju.

Ukrepi:

Komisija namerava od leta 2025 **dati na voljo evropske finančne spodbude**, in sicer s programi, kot je Erasmus+, da bo podprla oblikovanje evropskih diplom. Komisija namerava začeti izvajati tudi „**projekte za pot do evropske diplome**“, da bi spodbudila sodelovanje vseh akterjev.

Komisija poziva univerze in visokošolsko skupnost, naj čim bolj izkoristijo **možnosti financiranja EU**, na primer iz programov Erasmus+ ali Digitalna Evropa, da se univerze in osebe podpre pri oblikovanju in zagotavljanju evropskih diplom v polnem sodelovanju z nacionalnimi in regionalnimi organi ter gospodarskimi in socialnimi partnerji.

5.2.3. Podpora in pospešitev izvajanja priporočila Sveta o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja

S polnim izvajanjem priporočila Sveta o *vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja*, sprejetega aprila 2022, bi se pot razvoja evropske diplome znatno olajšala. Iz **poročila** o izvajanju evropskega visokošolskega izobraževanja, ki bo objavljeno do sredine leta 2024 in katerega povzetek je naveden v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije, je razvidna njegova raznolikost v smislu ukrepov, ki omogočajo poglobljeno transnacionalno sodelovanje, pri čemer je napredek na tem področju neenakomeren. Zdi se, da nekatere države članice izvajajo različna načela priporočila in so že začele izvajati reforme, druge države pa poročajo o počasnejšem napredku.

Komisija na podlagi rezultatov poročila predlaga, naj se od jeseni 2024 organizira **niz dejavnosti vzajemnega učenja** med državami članicami, da bi se poglobila razprava o odpravljanju upravnih ovir in s tem pospešil napredek pri izvajanju priporočila.

Ukrepi:

Komisija bo podprla izvajanje priporočil Sveta, vključno s priporočilom o **vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja**. Za odpravo preostalih ovir se lahko od jeseni 2024 organizirajo dejavnosti vzajemnega učenja.

Komisija poziva države članice, naj upoštevajo **sedanja in prihodnja priporočila Sveta na področju visokošolskega izobraževanja** ter še naprej odpravljajo ovire za transnacionalno sodelovanje in utirajo pot evropski diplomi.

5.2.4. Podpora izvajanju prihodnjega priporočila Sveta o zagotavljanju kakovosti in priznavanju

Za uresničitev evropske diplome je potreben prostovoljni pristop, ki vsem visokošolskim sistemom ne glede na njihovo izhodišče omogoča, da se podajo na to pot. Potrebno je tudi dejavno sodelovanje študentov in institucionalnih voditeljev, da bi se oblikovalo ugodno okolje, v katerem bi lahko univerze vzpostavile evropske diplome, pri čemer je treba zagotoviti, da bodo te diplome osredotočene na študente, strateško usmerjene in usklajene z dobro prakso v evropskem izobraževalnem prostoru. Komisija v svojem predlogu priporočila Sveta o evropskem sistemu zagotavljanja kakovosti in priznavanja v visokošolskem izobraževanju predlaga:

- vzpostavitev **laboratorija za politiko evropske diplome**: ta bi poleg zagotavljanja smernic in konkretnih akcijskih načrtov za razvoj evropske diplome (glej oddelek 5.2.1) pripravil tudi

smernice za izvajanje medinstitucionalnega okvira zaveznih visokošolskih ustanov za zagotavljanje kakovosti;

- ustanovitev letnega „**forum za evropsko diplomo**“, ki ga organizira Komisija v sodelovanju s predsedstvom Sveta, na katerem se sestanejo vsi deležniki in ocenijo splošni napredek, dosežen pri razvoju evropske diplome, vključno z laboratorijem za politiko evropske diplome. Forum bi vključeval visoke predstavnike iz držav članic in regij, večino reprezentativnih organizacij deležnikov na področju zagotavljanja kakovosti (npr. ENQA, EQAR), nacionalne informacijske centre za priznavanje visokošolskih diplom (mreža NARIC), nacionalna ogrodja kvalifikacij, socialne partnerje na področju izobraževanja ter predstavnike gospodarskih in socialnih partnerjev;
- nadaljnji razvoj **zbirke podatkov o rezultatih zunanjega zagotavljanja kakovosti (DEQAR)**²², da bi bila prijaznejša uporabnikom in neposredno povezana z avtomatičnim priznavanjem kvalifikacij;
- nadaljnjo podporo izvajanju **evropskega sistema za spremljanje diplomantov**²³, da bi se izboljšali kakovost in ustreznost visokošolskega izobraževanja z zagotavljanjem povratnih informacij o dosežkih diplomantov ter primerjava in primerjalna analiza med državami in ustanovami.

Ukrepi:

Komisija namerava leta 2025 ustanoviti **forum za evropsko diplomo** za spremljanje napredka, doseženega pri razvoju evropske diplome.

Komisija namerava še naprej podpirati razvoj **evropskega sistema za spremljanje diplomantov**.

Komisija poziva države članice, univerze, visokošolski sektor ter gospodarske in socialne partnerje, naj **skupaj pripravijo smernice za izvajanje in akcijske načrte za evropsko diplomo**, tako da se vključijo v forum za evropsko diplomo in dejavno sodelujejo pri delu prihodnjega laboratorija za politiko evropske diplome. Poziva jih tudi, naj izkoristijo to priložnost za **dejavno sodelovanje ter študentom omogočijo resnično transnacionalne učne izkušnje**, ki zagotavljajo usposobljeno delovno silo, pripravljeno na spoprijemanje z izzivi na evropski in svetovni ravni.

5.2.5. Podpora izvajanju priporočila Sveta o privlačnih in trajnostnih poklicnih poteh v visokošolskem izobraževanju

Za učinkovito in inovativno transnacionalno sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja je potrebna zavezanost visokokakovostnega akademskega osebja, ki se lahko vključi v poglobljena dolgoročna partnerstva s kolegi iz drugih ustanov. Komisija v svojem predlogu priporočila Sveta o privlačnih in trajnostnih poklicnih poteh v visokošolskem izobraževanju predlaga, naj:

- se pripravijo **smernice** o dobri praksi na področju poklicnih poti v visokošolskem izobraževanju in kadrovske politik ter okvir kompetenc za akademsko osebje, ki temelji na obstoječih ustreznih okvirih kompetenc na ravni Unije, kot je evropski okvir kompetenc za raziskovalce,
- se podpre organizacija namenskega socialnega dialoga,

²² DEQAR je zbirka podatkov o rezultatih zunanjega zagotavljanja kakovosti za agencije za zagotavljanje kakovosti, vključene v evropski register za zagotavljanje kakovosti v visokošolskem izobraževanju (EQAR). Vse agencije, registrirane v EQAR, lahko svoja poročila objavijo v zbirki podatkov. Sodelovanje v DEQAR je prostovoljno (<https://www.eqar.eu/qa-results/search/>).

²³ [Priporočilo Sveta z dne 20. novembra 2017 o spremljanju diplomantov \(UL C 423, 9.12.2017, str. 1\).](#)

- se **spremljajo** ključni elementi priporočila z **evropsko opazovalnico za visokošolski sektor**²⁴,
- se spodbujajo **sinergije** s priporočilom Sveta o evropskem okviru za pritegnitev in ohranjanje talentov na področju raziskav, inovacij in podjetništva v Evropi, ki so bile razvite v okviru evropskega raziskovalnega prostora in se uporabljajo za poklicne poti v raziskovanju v vseh sektorjih, vključno z akademskimi krogi,
- se olajša **vzajemno učenje** med državami članicami, visokošolskimi ustanovami, izvajalci programa Erasmus Mundus in zavezništvu evropskih univerz za ustrezno priznavanje akademskega osebj, vključenega v transnacionalno sodelovanje in poučevanje, se zagotovijo trajnostne poklicne možnosti ter izvedejo ukrepi za upravljanje talentov za osebe, ki sodeluje pri usklajevanju in razvoju trajnostnih zavezništev, kot so zavezništva evropskih univerz.

Ukrep: Komisija namerava podpreti izvajanje **priporočila Sveta o privlačnih in trajnostnih poklicnih poteh** v visokošolskem izobraževanju, in sicer s podporo, vzajemnim učenjem ter spremljanjem.

5.2.6. Sinergije z drugimi povezanimi ukrepi

Komisija je zavezana zagotavljanju sinergij z drugimi ustreznimi ukrepi in politikami, da se podpre nemotena in uspešna pot razvoja evropske diplome. Zato se načrtuje:

- nadaljnja podpora izvajanju instrumentov bolonjskega procesa in mreže nacionalnih informacijskih centrov za priznavanje visokošolskih diplom (NARIC) s **skupinami za podporo pri pospeševanju**, financiranimi iz programa Erasmus+, da bi se zagotovil hitrejši napredek pri avtomatičnem priznavanju kvalifikacij,
- nadaljnje spodbujanje priložnosti za uporabo učnih programov, vsebin in gradiv, ki jih pripravijo evropske akademije za neto ničelno industrijo, za skupne diplome, namenjene odpravljanju pomanjkanja spretnosti za zeleni prehod in industrije neto ničelnih tehnologij,
- raziskovanje sinergij in povezav med **direktivo, ki določa okvir EU za priznavanje kvalifikacij za dostop do reguliranih poklicev**²⁵, in evropsko diplomo ter
- zagotavljanje skladnosti in sinergij med evropsko diplomo ter nadaljnjim delom v zvezi z **evropskim ogrodjem kvalifikacij**²⁶, **večjezično platformo Europass**²⁷, **evropskimi digitalnimi potrdili za učenje**²⁸ in evropsko klasifikacijo spretnosti in poklicev (ESCO)²⁹.

²⁴ [Letni delovni program za leto 2024 za Erasmus+: program Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport C\(2023\) 6157 z dne 18. septembra 2023.](#)

²⁵ [Direktiva 2005/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij \(UL L 255, 30.9.2005, str. 22\).](#)

²⁶ [Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2017 o evropskem ogrođu kvalifikacij za vseživljenjsko učenje \(UL C 189, 15.6.2017, str. 15\).](#)

²⁷ [Europass.](#)

²⁸ [Evropska digitalna potrdila za učenje.](#)

²⁹ [Evropska klasifikacija spretnosti in poklicev.](#)

Ukrepi:

Komisija bo še naprej podpirala izvajanje **instrumentov bolonjskega procesa**, in sicer z razpisom za evropski visokošolski prostor za leto 2024 v okviru Erasmus+.

Raziskati namerava povezave med evropsko diplomom in **direktivo** o poklicnih kvalifikacijah ter zagotoviti skladnost z **evropskim ogrodjem kvalifikacij, portalom Europass, evropskimi digitalnimi potrdili za učenje ter evropsko klasifikacijo spretnosti in poklicev (ESCO)**.

5.2.7. Pregled napredka v tesnem sodelovanju z državami članicami in deležniki

Na podlagi doseženega napredka in ocene primernosti obeh vstopnih točk za evropsko diplomom namerava Komisija nadaljevati delo, usmerjeno v prihodnost, med drugim:

- skupaj z laboratorijem za politiko evropske diplome in forumom za evropsko diplomom **pregledati napredek v državah članicah, dosežen pri razvoju evropske diplome**,
- sodelovati z državami članicami pri nadaljnjih ukrepih za vzpostavitev **pravnega statusa zavezništev visokošolskih ustanov**³⁰.

Ukrep:

Komisija namerava **skupaj z državami članicami in deležniki** na vsakem koraku k vzpostavitvi evropske diplome oceniti dosežen **napredek**.

Komisija poziva države članice, naj si prizadevajo za razvoj evropske diplome, tako da izkoristijo **podporo, zagotovljeno z instrumenti EU in vzajemnim učenjem**, da bi sodelovale pri potrebnih reformah.

5.2.8. Spremljanje reform in podpora reformam

Komisija je zelo zavezana zagotavljanju stalne podpore državam članicam na njihovi poti k učinkovitim reformam, ki vodijo do evropske diplome, in jih spodbuja, naj sprejmejo ukrepe za čim večjo porabo proračuna EU ter v celoti izkoristijo podporo ustreznih in obstoječih instrumentov financiranja EU. Poleg tega države članice opozarja na velik pomen in ustreznost Pregleda izobraževanja in usposabljanja ter procesa evropskega semestra pri podpiranju in pospeševanju nacionalnih reform.

V zvezi s prihodnjo podporo po letu 2027 Komisija opozarja, da njenega predloga za naslednji večletni finančni okvir in z njim povezanega izida pogajanj na tej stopnji ni mogoče vnaprej določiti.

Ukrep:

Komisija namerava države članice podpreti pri njihovih reformah za evropsko diplomom in jih poziva, naj za sodelovanje pri potrebnih reformah **uporabijo ustrezne instrumente EU**.

6. Zaključek

Komisija s tem sporočilom o načrtu za evropsko diplomom poziva države članice, pristojne regionalne vlade in njihove visokošolske skupnosti, naj združijo moči v korist študentov, delodajalcev, univerz in Evropske unije kot celote.

³⁰ Kot je bilo napovedano v sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropski strategiji za univerze z dne 18. januarja 2022 (COM(2022) 16 final).

Evropska diploma je predvidena kot prostovoljna in prožna rešitev za odpravljanje obstoječih ovir, ki preprečujejo, da bi se potencial evropskega izobraževalnega prostora uresničil v celoti. S postopnim pristopom bo vsem izobraževalnim sistemom omogočeno, da ob polnem spoštovanju raznolikosti izberejo svojo vstopno točko na poti razvoja evropske diplome. Države članice bodo imele vodilno vlogo in bodo s podporo Komisije napredovale v lastnem tempu, da bi se olajšala dialog in vzajemno učenje, zagotovile spodbude in raziskale sinergije z drugimi pobudami.

Tako kot je imel Erasmus+ učinke prelivanja pri ustvarjanju več priložnosti za izmenjavo in prožnejšega učnega okolja, tako bi evropska diploma prispevala k večji razširjenosti skupnih izobraževalnih programov za vse visokošolske ustanove ob popolnem spoštovanju subsidiarnosti.

Z nadaljnjimi ukrepi za oblikovanje evropske diplome in z izkoriščanjem edinstvene evropske razsežnosti evropskih visokošolskih ustanov upoštevamo njihova transnacionalna skupna prizadevanja, da bi se študentom zagotovile edinstvene priložnosti za osebno rast, akademske dosežke in evropsko državljanstvo, kar jim bo omogočilo večje možnosti za uspeh v današnjem svetovnem gospodarstvu.

Z evropsko diplomo bi se študenti pripravili na krmarjenje v svetu brezmejnih izzivov in priložnosti ter na uspeh v njem. Na tak način moramo študente pripraviti, da v svetovnem gospodarstvu ne bodo zgolj sodelovali, temveč ga bodo vodili. **S tem povečujemo konkurenčnost Unije ter tudi prispevamo k večji blaginji in povezanosti sveta.**